

Posudek vedoucí bakalářské práce

Natálie Černá: *Helga, Gregorius a jejich proměna:*

Redefinování vedlejších postav v adaptacích Bengta Ohlssona

(FF UK – Ústav germánských studií 2025)

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na komparaci románu Hjalmara Söderberga *Doktor Glas* (1905) a jeho pozdějších adaptací v podání švédského spisovatele Bengta Ohlssona (*Gregorius*, 2004; *Helga*, 2024). Diplomantka si vybrala téma, které je v rámci skandinavistiky nanejvýš přínosné: propojuje interpretaci kanonického díla se současnou prózou a zároveň ukazuje, jak proměna perspektivy dokáže redefinovat vedlejší postavy a dát jim nový význam. Práce je zpracována přehledně a systematicky, obsahuje jasně vymezený teoretický rámec a pokouší se jej důsledně uplatnit v analytické části. Přesto lze v textu nalézt určité nedostatky, zejména pokud jde o hloubku interpretace a stylistickou vytríbenost.

Práce je přehledně členěna a otevírá ji teoretická část, která čtenáře seznamuje s problematikou adaptace, intertextuality a role vedlejších postav v literatuře. Autorka shrnuje klíčové koncepty (mj. teorie Gérarda Genetta a Lindy Hutcheonové) a snaží se ukázat, jak se proměňuje čtenářská perspektiva při posunu ohniska vyprávění z hlavní na vedlejší postavy. V této části je patrná dobrá znalost sekundární literatury a schopnost diplomantky čerpat z různých teoretických zdrojů. Přestože je výklad většinou srozumitelný, místy působí spíše kompilativně a některé pojmy by si zasloužily hlubší rozvedení či konkrétnější provázání s analyzovanými texty (platí to zejména o konceptu „redefinování vedlejších postav“, který je v teoretickém rámci naznačen, ale výrazněji se rozpracovává až v analytické části). Jistou disproporcí je rovněž to, že v rámci teorie adaptací je poměrně mnoho prostoru věnováno intermediálním vztahům mezi literárním textem a filmem, zatímco pro tuto práci je klíčová především intramediaální adaptace prózy prózou. Téma sice autorka později zpřesňuje, ale rozložení akcentů v teoretickém přehledu nepůsobí zcela vyváženě.

Praktická část práce se soustředí na detailní rozbor románu Hjalmara Söderberga *Doktor Glas* a jeho pozdějších adaptací v dílech Bengta Ohlssona. Analýzy jsou členěny podle tematických okruhů, které autorka jasně vymezuje. Tento způsob členění je dobře zvolený a čtenáři umožňuje sledovat, jak se jednotlivé motivy proměňují při přesunu ohniska vyprávění od hlavní k vedlejším postavám. Přehledné uspořádání navíc ukazuje, že diplomantka dokáže pracovat systematicky a s jasným analytickým záměrem.

Slabším bodem práce je, že analýzy místy zůstávají spíše na úrovni deskriptivního popisu a méně využívají potenciál teoretického rámce. To je patrné například v kapitole o postavě Gregoria, kde je detailně popsána pastorova víra a její kořeny v dětství (s. 30–31). Pasáž však zůstává na úrovni faktického shrnutí a chybí v ní hlubší interpretace – například zda je Gregoriova víra prezentována jako skutečný zdroj duchovní opory nebo spíše jako obranný mechanismus a racionalizace jeho slabosti. Podobně v části věnované Helze se práce soustředí na popis nešťastného manželství a ztráty víry (s. 35), avšak méně reflektuje, jak lze tyto motivy uchopit prizmatem feministických teorií manželství a identity – například zda je Helga chápána jako oběť patriarchálních struktur, nebo zda se jí v určitém ohledu daří získávat vlastní agency. A konečně při rozboru Helžiny proměny v adaptacích (s. 37–39) sice diplomantka ukazuje posun od pasivní oběti k aktivní vypravěčce, ale už nerozvíjí otázku, jak tato změna perspektivy

souvisí s konceptem intertextuality – tedy jak redefinice vedlejší postavy otevírá nové čtení *Doktora Glase* – a jak zásadně proměňuje samotnou čtenářskou zkušenost. Analýzy tak sice přinášejí řadu zajímavých postřehů, ale někdy jim schází hlubší interpretační rozměr.

Jazyková a stylistická stránka práce je dobrá, jen místy se objevují neobratnosti a menší chyby, obzvláště, co se týček čárek (např. čárka navíc ve větě „Helga se obrací na Glase s prosbou o pomoc, a on ve vyřešení její situace spatřuje své poslání“, s. 23) a drobné překlepy (např. data u Söderberga (1869–941) na s. 22). V textu se rovněž opakují určité formulace a místy působí styl poněkud těžkopádně. Celkový dojem ze stylistické roviny je zároveň poněkud kolísavý: vedle pasáží formulovaných kultivovaně a akademicky stojí místa stylisticky slabší a méně precizní, což snižuje celkový dojem z jazykové úrovně práce.

Otázky k obhajobě:

- Ve Vaší analýze ukazujete, že Helga se u Ohlssona proměňuje z pasivní oběti v aktivní vypravěčku. Myslíte, že tato proměna skutečně překonává stereotyp „pasivní oběti“, nebo je Helga i nadále zobrazována především v rámci patriarchálních struktur manželství a víry?
- Jedním z hlavních posunů Ohlssonových románů je, že dávají hlas Gregoriovi a Helze a tím nabízejí nový pohled na příběh známý z *Doktora Glase*. Jak podle Vás tato změna perspektivy ovlivňuje čtenářovo chápání klíčového morálního dilematu románu – tedy otázky, zda je ospravedlnitelné Gregoria zabít?

Závěrem lze konstatovat, že předložená bakalářská práce představuje zdařilý a samostatný příspěvek k interpretaci švédské literatury a k problematice literárních adaptací. Autorka prokázala schopnost pracovat s odbornou literaturou i primárními texty a výsledky své analýzy zpracovala přehledně a logicky. Přes určité nedostatky, zejména pokud jde o hloubku interpretace a stylistickou vytříbenost, považuji práci za způsobilou k obhajobě a hodnotím ji klasifikačním stupněm **velmi dobře (2)**.

V Praze, dne 3.9.2025

Mgr. Radka Stahr, Ph.D.
odd. skandinavistiky ÚGS FF UK